

Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

При поддержке со стороны
**Фонда ЮНЕСКО для
искоренения допинга
в спорте**

RADOCAs

Regional
Anti-Doping
Organization
of
Central
Asia

Допинг ва саломатӣ

Мафхуми допинг. Қоидаҳои зиддидопинг

Тибки Кодекси Байналмилалии зиддидопинг (Кодекс) допинг ҳамчун содиркунни як ё якчанд вайронкунни қоидаҳои зиддидопингӣ, ки дар моддаҳои 2.1-2.10 Кодекси мазкур дарҷ шудаанд, дониста мешавад.

Дар Кодекс дар бораи он, ки на танҳо намунаи мусбат метавонад вайронкунни қоида бошад, дарҷ гардидааст.

Ба вайронкунни қоидаҳои зиддидопингӣ доҳил мешаванд:

- ✓ Мавҷуд будани маводи манъшуда ё метаболитҳои он ё нишонаҳо дар намунаи аз варзишгар гирифташуда.
- ✓ Истифода ё қӯшиши истифода шудани мавод ё усули манъшуда.
- ✓ Саркашӣ, радкунӣ ё ҳозирнашудан ба амали намунагириӣ.
- ✓ Вайронкунни тартиби пешниҳоди маълумот дар бораи маҳалли будубош.
- ✓ Соҳтакорӣ ё қӯшиши соҳтакории ягон қисмати таркибии допинг-назорат.
- ✓ Доштани мавод ё усули манъшуда.
- ✓ Паҳнқунӣ ё қӯшиши паҳнқунни хама гуна мавод ё усули манъшуда.
- ✓ Таъин кардан ё қӯшиши таъин кардани мавод ё усули манъшуда.
- ✓ Ҳаммаслакӣ (кӯмак, ҳавасмандкунӣ, мусоидат, иғвогарӣ, пинҳонкунӣ ё намуди дигари ҳаммаслакии максаднок, аз чумла вайронкунӣ ё қӯшиши вайронкунни қоидаҳои зиддидопингӣ).
- ✓ Ҳамкории манъшуда (ҳамкории варзишгар ё шахси дигаре, ки зери қонунгузории ташкилоти зиддидопингӣ амал мекунад, бо ҳайати варзишгар, дар ҳолати ба зери қонунгузории ташкилоти зиддидопингӣ афтодани ҳайати мазкур тибқи таҳрими ихтисосӣ).

Вайронкунни қоидаҳои зиддидопингӣ бо воситаҳои боэътиҳоди гуногун, азчумла натиҷаҳои тадқиқотҳои ташхисгоҳ ва далелҳои дигар – ба ном далелҳои “ғайритаҳлилӣ” исбот шуда метавонад.

Далелҳо метавонанд, бе маҳдудият, “шиномони биологии варзишгар” (тадқиқоти андозаҳои биологии варзишгар дар давоми мӯҳлати нисбатан дароз), иқрор, баёнотҳои шоҳидон ва далелҳои дигари гуногуни хучҷатиро дар бар гиранд.

Тибки Кодекси байналмилалии зиддидопингӣ – хар як варзишгар бояд қоидаҳои зиддидопингии мусобиқаҳоро ичро кунад, зеро онҳо қоидаҳои варзиши мебошанд, ки тибқи онҳо мусобиқа гузаронида мешавад. Варзишгарон қоидаҳои мазкурро чун шарти иштирок дар мусобиқа бояд қабул ва риоя намоянд! Барои надонистани қоидаҳои зиддидопинги варзишгар масъулияти шахсӣ мебараад.

Таснифоти воситаҳои допингӣ

Дар солҳои охир мушкилоти истифодаи фармакалогия, на танҳо витаминҳо, азҷумла дорувории ҷиддӣ, ба муҳити варзиши кӯдакон-наврасон ворид шуда истодааст. Мураббиён, варзишгарон, инҷунин дар аксари мавриҷҳо худи волидайн барои расидан ба мақсадҳои хуби варзиший ба варзишгарони ҷавон истифодаи воситаҳои дорувориро таъмин мекунанд. Ҳамин тарик, ба саломатии варзишгари ҷавон аз доруворие, ки барои беҳтаркунии натиҷаҳои варзиший истеъмол мешавад, зарари ҷиддӣ мерасад. Ҳангоми ин оқибатҳои дури истеъмоли дорувории мазкур дар варзишгарон дар амалияи клиникӣ таҳқиқ нашудааст ва ин метавонад ба саломатии ояндаи варзишгари ҷавон зарар дошта бошад.

1. Стероидҳои анаболикӣ

Воситаҳои аз ҳама ҳатарноки допинг. Дар варзиши касбӣ ва ғайрикасбӣ васеъ пахӯн шудаанд. Рӯйхати маводҳо хеле қалон аст. Тарзҳои гуногуни истифода доранд. Сӯзандору, ҳаббҳо, часпакҳо ва ё метавонанд дар асоси об ё равған омода карда шаванд.

Стероидҳо метавонанд мушакҳоро бокувват ва қалон кунанд, аммо оқибати истеъмоли онҳо барои саломатӣ зарар дорад.

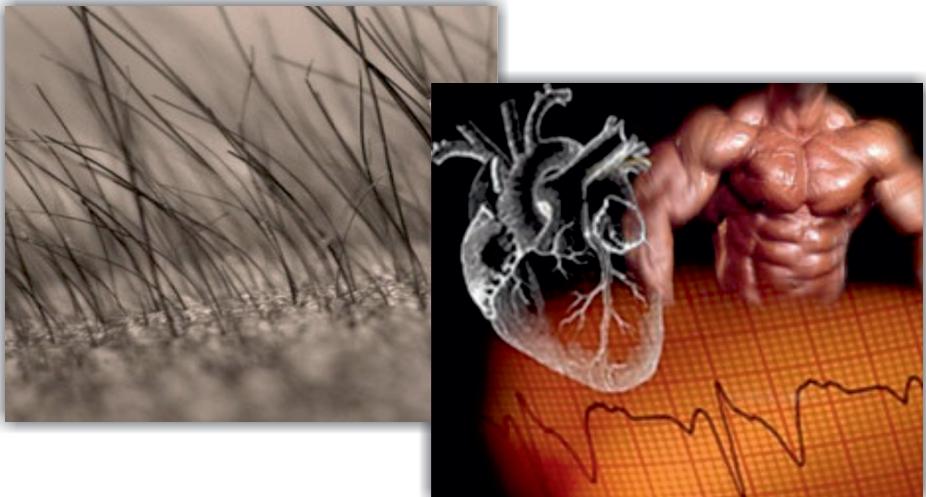
Дар бораи ҳатари қалони истеъмоли стероидҳо дар синни наврасӣ маълумот доштан зарур аст. Дар синни мазкур на танҳо бакамолрасии ҷинсӣ, ки ба он стероидҳо таъсир мерасонанд, рӯй медиҳад, балки ташаккули андом низ сурат мегирад, ки дар шаҳсият тамоми умр бокӣ мемонад.

Наврасоне, ки стероидҳоро истеъмол мекунанд, зуд ғазабнок, ҳассос, ба ҳолати ошуфтагӣ (депрессия) ё қайфият меафтанд, зудранҷ ва тарканда, бекарор мегарданд, ба эҳсоси ғазаб моил мешаванд. Дар ҳолатҳои фавқулода ин метавонад боиси омодагӣ ба зӯроварӣ ва хушунат гардад.

Оқибати истеъмоли стероидҳо барои саломатӣ

- ✓ алоқамандии равонӣ
- ✓ ғазабнокии аз ҳад зиёд
- ✓ гуногуншавии табъу ҳолат
- ✓ бемориҳои чигар
- ✓ бемориҳои низоми дилу рагҳо
- ✓ баландшавии фишори шараёнӣ
- ✓ акне (рихинакҳо)
- ✓ самараи ҳамшафати чинсӣ.

Қабули маводҳои анаболикӣ барои мардон оқибатзои зеринро ба вучуд меорад:

- ✓ хурдшавии маяҳо
- ✓ камшавии истеҳсоли манӣ
- ✓ вайроншавии ҳолати майли алоқаи чинсӣ

дар занҳо:

- ✓ ғафшавии овоз
- ✓ аз ҳад зиёд афзоиш кардани мӯи рӯй ва бадан
- ✓ вайроншавии мархилаи ҳайзбинӣ

2. Ҳормони афзоиш

Ҳормонҳои афзоиш низ хеле васеъ пахн шудаанд. Туфайли ин ҳормон калоншавии ҳачм ва қувваи мушак, мустаҳкамшавии унсурҳои дигари соҳтори такя ва ҳаракат (раг, пайҳо, тағоякҳо, устухонҳо) рӯй медиҳад. Аммо истифодаи он аз ҷониби шахси калонсол барои афзоиш ёфтани устухонҳо ва бофтаҳо дар узвҳои дохилӣ мерасонад, ки метавонад ҳолати бемориро вобаста ба вайроншавии андозаҳои мукаррарӣ (азҷумла дил, гурдаҳо, чигар, шуш ва ғ.) ба миён орад.

Таъсир ба саломатӣ

- ✓ афзоиши аз ҳад зиёд
- ✓ дарди сахти сар
- ✓ вайроншавии босира
- ✓ баландшавии фишори хун ва ҳатари инкишофи норасоии фаъолияти дил
- ✓ диабетиқанд ва омосҳо
- ✓ артрит,
- ✓ васеъшавии дил
- ✓ вайроншавии фаъолияти чигар ва ғадуди сипаршакл

3. Эритропоэтин

Эритропоэтин, аз як ҷиҳат маводи начандон ҳатарноки допингӣ, метавонад зарари калон расонад. Дар тибб зери эритропоэз пайдошавии эритроситҳои бакамолрасидае, ки вазифаи интиқоли оксигенро ба ҳучайраҳо дорад, фахмида мешавад. Дар натиҷаи гирифтани миқдори зиёди фаъолнокии энергетикӣ қувваи организм босуръат баланд мешавад. Аммо ҳавасмандкунии доимии мағзи сари сурх (ҳамин ҷо эритроситҳо тавлид мешаванд) метавонад ба мурури вақт ба ҳаробшавӣ ва вайроншавии хун расонад. Ғайр аз ин, ҳачми зиёди ҷисмҳои сурхи хун таркиби хунро гафс мекунад, яъне ҳатари ба вуҷуд омадани сарбандшавии рагҳо, азҷумла дар дил ва мағзи сарро дорад (ва мутобиқан сактай дил ё сакта майнаи сарро ба вуҷуд меорад).

4. Ҳавасмандкунандаҳо (стимуляторҳо)

Ҳавасмандкунандаҳо ба доираи маводҳое доҳил мешаванд, ки истеъмоли онҳо ба варзишгарон манъ карда шудааст. Онҳо фаъолияти организм ё низомҳои алоҳидай онро босуръат мекунанд. Ин зергурӯҳи маводҳо дар давраи гузаронидани мусобиқаҳо манъ карда шудааст. Ин ҳолат бо он вобаста аст, ки амали зергурӯҳи мазкури маводҳо самараи қӯтоҳмуддат дорад. Маводҳои ҳавасмандкунанда ба низоми марказӣ ва канории асаб таъсир мерасонанд.

Самараи манғии истеъмоли ҳавасмандкунандаҳо:

- ✓ мушаввашӣ ва ғазабнокӣ
- ✓ камшавии оби бадан
- ✓ камшавии вазни бадан
- ✓ вайроншавии танзими ҳароратии бадан
- ✓ дилзании номураттаб
- ✓ фишорбаландӣ
- ✓ баландшавии хатари сактаи майнаи сар

Аксарияти маводҳои мазкур дар таркиби маводҳои зиддишамолкашӣ вуҷуд дошта метавонанд. Масалан, маводҳои мазкур метавонанд дар таркиби спрейҳои бинӣ, гӯш ва чакраҳо барои ҷашм вуҷуд дошта бошанд. Бинобар ин, қабл аз истеъмоли маводҳои зикршуда варзишгар бояд назорат кунад, ки дар таркиби он маводҳои манъшуда мавҷуданд ё не.

Маводҳои ҳавасмандкунанда метавонанд ҳолатҳои зеринро ба вуҷуд оранд:

- ✓ ларза ва тремор;
- ✓ мушкилоти доштани мувозинати ҳаракат;
- ✓ босуръатшавии фаъолияти дил;
- ✓ зарбаи ҳароратӣ бо коллапси минбаъда ва ҳатто марг;
- ✓ пайдошавии алоқамандӣ ва вайроншавии ҳолати рӯҳӣ.

5. Каннабиноидҳо

Яке аз намудҳое, ки бештари вайронкуни қоидаҳои зиддидопингӣ бо онҳо вобастаанд, каннабиноидҳо мебошанд.

Каннабиноидҳо намудҳои зерин доранд: табий (масалан каннабис, ҳашиш вамирихуана); ё сунъӣ делта-9-тетрагидроканнабинол; каннабимиметикҳо, мисол, «Spice».

Новобаста ба он, ки марихуана аз 400 маводи кимиёвӣ иборат аст, маводи асосии фаъоли он, ки ба шуур таъсир мекунад, делта-9-тетрагидроканнабинол ё ТГК мебошад. ТГК ба хучайраҳои чарб ва узвҳо ба монанди мағзи сар, узвҳои таносул, сипурз ва шуш таъсир мерасонад. Микдори зиёди ТГК дар мағзи сар дар маҳалҳои барои мувозинати харакат, таълим ва хотира масъул мушоҳида мешавад.

Аксарияти омехтаҳои тамокукашӣ дар таркибашон каннабиноиди сунъӣ дорад, ки бо қувваи таъсир аз каннабиноидҳои табий пуркувваттар аст. Дар навбати аввал қашидани омехтаҳои мазкур ба тағиیرёбии ҳолати рӯҳӣ, инчунин ба ҳолати ҷисмонии бадан низ таъсири қалони манғӣ мерасонанд. Гайр аз таъсири манғӣ онҳо ҳолати одатқунӣ, инчунин ҳолати алоқамандиро ба вучуд меоранд.

Spice («spice» — хушбӯй) — яке аз брендҳои омехтаҳои тамокукашии сунъӣ мебошад, ки дар намуди растании бо маводи кимиёвии ба сатҳи он пошидашуда ба фурӯш бароварда мешаванд. Дар айни замон каннабиноидҳои сунъӣ маводҳои фаъоли Spice мебошанд.

Донистан зарур аст, ки каннабиноидҳо: табий (масалан, каннабис, ҳашиш ва марихуана) ва сунъӣ делта-9-тетрагидроканнабинол (ТГК) ва каннабимиметикҳо, масалан, Spice, JWH-O18, JWH-O73, HU-210 ба “Рӯйхати сиёҳи маводҳо ва усулҳо”-и АБЗД (синфи S8) дохил мешаванд ва дар давраи мусобиқа манъ карда шудаанд.

Мушкилот дар он аст, ки дар давраи мусобиқаҳо, аз нуктаи назари Кодекси байналмилалии зиддидопинг, маводҳои нашъадор (синфи S7) ва каннабиноидҳо манъ нашудаанд. Аммо, якум, бо истеъмоли маводҳои нашъадор дар давраи ғайримусобиқӣ бо сабаби он, ки онҳо аз организм дер хориҷ мешаванд, маводҳои мазкур метавонанд дар давраи мусобиқа дарёфт карда шаванд. Ин бошад вайронкуни қоидаҳои зиддидопингӣ мебошад. Дуюм, ҳангоми истеъмоли каннабиноидҳо дар давраи берун аз мусобиқа (дар давраи мусобиқа инчунин!) варзишгар речай варзиширо вайрон мекунад. Ин дар оқибат ба ҷазои интизомӣ мебарад.

Зиёда аз ин дар хотир доштан зарур аст, ки истеҳсол, нигоҳдорӣ ва фурӯши каннабиноидҳо аз ҷониби қонунгузорӣ ҷазо дода мешавад.

6. Нос

Дар айни замон нос дар мукоиса ба тамоку ва машрубот, ки фурӯши он танҳо ба шахсони аз 18-сола боло иҷозат дода шудааст, маводи дастраси умум аст. Файр аз ин, нархи он нисбатан арzon аст – он аз тамоку арзонтар аст.

Кисмати асосии нос маҳорка ё тамокуи оддӣ мебошад. Пештар растании тамокумонанди “нос” истифода мешуд, ки ин мавод аз ҳамон ном гирифтааст. Ба ғайр аз тамоку дар таркиби нос оҳаки сӯхта ё спирти хушк, хокистари растаниҳои гуногун, омехтаи саргини шутур ё мурғ, дар баязе ҳолатҳо равған мавҷуд аст. Худи таркиби ин мавод эҳсоси бадро ба вучуд меорад. Як ҷузъиёти дигар, саргини мурғ ҳангоми пошидан ба полезҳо пешакӣ бо об омехта карда мешавад, то ки растаниҳои осеб набинанд, зоро растаниҳои полезӣ метавонанд “сӯзанд”. Ба таркиби нос саргини мурғ бе ягон омехтакунӣ илова карда мешавад.

Истифодаи дурударози нос метавонад ҳурӯҷҳои қайъкунӣ, дарди сар, вайроншавии кори меъда, пайдошавии захму обилаҳоро дар лабон ба вучуд орад.

Ба он диккат додан зарур аст, ки шахсони истеъмолкунандай нос бо эҳсоснокии баланд, рафтори бешуурона аз дигарон тафовут доранд. Онҳо метавонанд бо атрофиён дагалонаву беистихола рафтор кунанд, бо мураббӣ, омӯзгор ё волидайн дурушт муомила намоянд.

Барои бештар ба фурӯш рафтан ба таркиби нос ҳашиш ё дигар маводҳои нашъадорро илова мекунанд. Ҳамин тарик, одаткунии мунтазам аз носи “безарар” ба маводҳои дигари нашъадор ба вучуд омада метавонад.

7. Иловаҳои биологии фаъол дар варзиш

Иловаҳои биологии фаъол (ИБФ) танҳо иловаҳо ба ҳӯрок мебошанд, онҳо маводҳои доруворӣ маҳсуб нашуда, танҳо ғизои иловагӣ мебошанд, ки аз онҳо танҳо як чиз – зарар нарасонидан тақозо карда мешавад. Аммо дар айни замон ИБФ ва ғизои варзишгарон ҳоло хеле маъмул гаштааст ва талаботи калон дорад. Ширкатҳои пайдо мешаванд, ки меҳоҳанд бо ҳарочоти камтариҳон фойдай калонтаринро гиранд ва дар сатҳи сифати маҳсулот сарфа мекунанд.

Ташкилоти минтакавии зиддидопингӣ истеъмоли ИБФ-ро ҳам ба варзишгарон, ҳам ба шахсони дар фитнес-клубҳо машқунанда тавсия намекунад, зоро ба таркиби онҳо дар бештари мавриҷҳо маводҳое дохил мешаванд, ки дар борпеч зикр нашудаанд, азҷумла маводҳои маънӯшида.

Пеш аз қабули қарор оиди истеъмоли ин ё он илова аввал боварӣ ҳосил кардан зарур аст, ки ин ҳақиқатан ба шумо зарур аст ва барои саломатӣ ва рушди қасбии варзишӣ зарурат дорад.

Дар хотир доштан зарур аст, ки то 70% маҳсулоти ғизои варзиширо маводҳои соҳташуда ташкил медиҳанд, ки дар таркибашон метавонанд маводҳои маънӯшидаи варзишӣ, ба монанди стероидҳои анаболикиӣ, маводҳои ҳавасмандкунанда, маводҳои пешброн ва ғ. дошта бошанд. Маҳсусан ба ҳаридории маводҳои ғизои варзишӣ тавассути интернет эҳтиёҷкорона муносибат кардан зарур аст. Дар аксарияти кишварҳо ҳукумат ба таври мутобиқ истехсоли онҳоро танзим намекунад. Ин маънои онро дорад, ки маводҳои таркибии ғизо метавонанд ба маводҳои дар борпеч зикршуда мувофиқат накунанд ва тибқи қоидаҳои зиддидопингӣ маънӯшида бошанд.

Кисми зиёди натиҷаҳои мусбати допинг-назорат оқибати истфодай ИБФ-и бесифат мебошанд.

Ба ИБФ ва ғизои варзишӣ чун воситаи универсалие, ки бе машварати духтур мустакилона онро истеъмол кардан имкон дорад, муносибат кардан мумкин нест. Ин метавонад барои саломатӣ ва рушди минбаъдаи қасбии варзишӣ ҳатарнок бошад.

8. Нұшокиҳои нерұофар

Нұшокиҳои нерұофар ё энергетикқо – нұшокиҳои ғайриспиртис мебошанд, ки хусусияти рұхбаландунаңда доранд, махсусан нұшокиҳои нерұофар байни ғавонон ва шахсони бо варзиш машғулбуда маъмурланд.

Дар аксар мавридҳо маъмул будани нұшокиҳои нерұофар бо стратегияи бомуваффакияти маркетингі шарқ дода мешавад. Дар ширкатхои рекламавӣ ба истеъмолкунандагон “таркиши нерӯй”, зиёдшавии қуввай чисмонӣ ва зехниро ваъда медиҳанд. Ширкатҳои истехсолкунандагон ба сифати спонсорҳои мусобиқаҳои калони варзишӣ баромад мекунанд. Ҳамин тарик, истеъмоли нұшокиҳои нерұофар, махсусан аз ҷониби ғавонон чун тарзи фаъоли зиндагӣ, варзиш, ҳаракат фахмида мешавад.

Аммо таъсири нерӯий нұшокиҳои мазкур – бофтаи хаёлот аст, зеро онҳо на худ аз худ, балки захираҳои худи организмро истифода мекунанд. Истехсолкунандагон баландшавии тоқатпазирии ва беҳтаршавии натиҷаҳои варзиширо ваъда медиҳад, дар ҳоле, ки маводҳои амалкунанд – ин кофеин ва/е шабехи он (таурин, глюкуронолактон ва ғ.), шакар, киёмҳои растани мебошанд. Амали воқеии онҳо – ин босуръаткунии мувакқатии назми дил, баландшавии фишори хун аст, онҳо метавонанд камшавии оби баданро ба вучуд оранд.

Ҳатари истеъмол боз дар он аст, ки дар аксари мавридҳо наврасон нұшокиҳои нерұофарро бо машрутот омехта карда менүшанд, масалан коктейл “арак-нерұофар” – зарбаи шадид ба кори организм аст. Микдори аз ҳад зиёди кофеин, ки дар коктейл вучуд дорад, дар инсон эҳсоси мастишавиро паст мекунад ва ба истеъмоли беназорати машрутот мебарарад, ки 3 марта ба захролудшавии баданро тавассути машрутот зиёд мекунад. Истеъмоли нұшокиҳои нерұофар танҳо эҳсоси мастишавиро паст мекунад, на худи ҳолати мастиро!

Нұшокиҳои нерұофар, агар онҳо ҳатто чун нұшокиҳои варзишӣ фурӯхта шаванд ҳам, бояд ҳангоми варзиш истеъмол нашаванд. Онҳо ташнагиро намешикананд – баръакс истеъмоли онҳо то варзиш, ҳангоми варзиш ва баъди он камшавии оби баданро босуръат мекунад. Инчунин истеъмоли нұшокиҳои нерұофар ҳангоми сарбории калони чисмонӣ мушкилоти низоми дилу рагҳоро ба вучуд меорад.

Зиёд истеъмол карданы нұшокиҳои нерұофар метавонад боиси ҳолатҳои зерин шавад: ҳассосият, дилзании номураттаб, бехобӣ, ошуфтахолӣ, ивазшавии зуди табъи ва ғ. расонад. Бо сабаби микдори зиёди шакар дар нұшокиҳои нерұофар (ба 250 мл 9 пора қанд рост меояд, барои муқоиса дар нұшокиҳои газдор 6 пора қанд аст) истеъмоли онҳо метавонад оқибатҳои бад дошта бошад: вайроншавии сири дандонҳо, вазни зиёдатӣ, бадшавии кори меъда, бодҳои зиёд, ҳалаи меъдаву рӯдаҳо, бемориҳои аллергикӣ, вайроншавии мубодилаи маводҳо, калоншавии ҳаҷми чигар, диабети қанд. Инчунин микдори зиёди кофеини таркиби нұшокиҳои нерұофар метавонад эҳсоси алоқамандиро ба монанди маводҳои нашъадор ба вучуд орад. Истеъмоли якбораи кофеин ба микдори 150 г ба як кг вазни бадан метавонад ба марғ расонад. Ба ҳисоби миёна, дар як куттии нұшокиҳои нерұофари ҳамаш 250 мл 80 мг кофеин мавҷуд аст. Аммо дар аксарияти мавридҳо нұшокиҳо дар куттиҳои 500 мл фурӯхта шуда, мутобиқан 160 мг кофеинро доранд.

Стандарти байнамилалий

«Рӯйхати маводҳо ва усулҳои манъшуда»

Рӯйхати маводҳо ва усулҳои манъшуда (Рӯйхат) – феҳрасти маводҳо ва усулҳои манъшуда аз ҷониби Агентии Байнамилалии зиддиопингӣ (АБЗД) тартиб дода мешавад.

Дар Рӯйхати манъшуда АБЗД рӯйхати маводҳо ва усулҳои дар варзиш манъшуда оварда мешаванд.

АБЗД ба таври мунтазам ҳар соляк маротиба Рӯйхати мазкурро нав меқунад. Рӯйхати навшуда, одатан, ҳар сол санаи 1 январ эътибор пайдо карда, қаблан дар давоми якчанд моҳ дар сомонаи АБЗД дастрас аст.

Рӯйхати манъшударо ба се гурӯҳ чудо кардан мумкин аст:

1. Маводҳо ва усулҳои дар тамоми давраҳо, азчумла давраи мусобиқавӣ ва ғайримусобиқавӣ манъшуда (маводҳое, ки барои истифода иҷозат дода нашудаанд: стероидҳои анаబоликӣ, хормонҳои пептидӣ, хормонҳои афзоиш ва маводҳои ба онҳо монанд, бета-2-агонистҳо, антагонистҳои хормонӣ и модуляторҳо, маводҳои пешброн ва маводҳои дигари рӯпӯшкунанда, допинги хун, усулҳои кимиёвӣ ва ҷисмонӣ, допингӣ ирсӣ).

2. Маводҳои танҳо дар давраи мусобиқавӣ манъшуда (маводҳои ҳавасмандкунанда, каннабиноидҳо, глюококортикостероидҳо).

3. Дар баъзе намудҳои алоҳидаи варзиш манъшуда (машрубот ва бета-маҳдудкунандаҳо).

Фарзияи амалқунандаи Рӯйхати маводҳо ва суслҳои манъшуда дар сомонаи АБЗД <https://www.wada-ama.org/en/resources/science-medicine/prohibited-list>

ИСТИФОДАИ ТЕРАПЕВТИИ МАВОДҲОИ МАНЬШУДА

Тибки Стандарти байналмилалӣ оиди истифодаи терапевтӣ, варзишгар маводҳо ва усулҳои Рӯйхати манъшударо дар сурати доштани иҷозати аз ҷониби Кумита оиди истифодаи терапевтии ташкилоти мутобики зиддидопингӣ ва федератсияи байналмилалӣ додашуда ҳуқуқ дорад истифода кунад.

Варзишгар ба табобат ҳуқуқ дорад!

Агар вазъи саломатии Шумо истифодаи маводҳо ва усулҳои дар Рӯйхати манъшуда зикршударо талаб намояд, ба Шумо метавонанд Иҷозати истифодаи терапевтии (ИТ) онҳоро тибки Кодекси Байналмилалии зиддидопинг диганд.

Иҷозатнома ба ИТ ҳуқуқҳои зеринро таъмин меқунад:

- ✓ Ҳуқуқи Шумо барои табобати бо ҳуҷҷат тасдиқшуда бо маводҳо ва усулҳои манъшуда;
- ✓ Ҳифз аз таҳримот барои мавҷуд будани мавод дар намуна, истифода, соҳибӣ кардан ё таъини мавод ё усули манъшудаи дар ИТ зикршуда.

ТАЛАБОТҲО БАРОИ ГИРИФТАНИ ИТ:

- ✓ истифоданакардани мавод ё усули манъшуда ба бадшавии ҷиддии саломатӣ мерасонад;
- ✓ истифода ба беҳтаршавии натиҷаи варзиши намерасонад;
- ✓ усули дигари оқилона вуҷуд надорад;
- ✓ зарурати истифода оқибати истифодаи қаблӣ (бе ИТ)-и мавод ё усул, ки дар лаҳзаи истифодаи онҳо манъ шудаанд, намебошад.

МАФҲУМИ ДАРХОСТИ ИТ ЧӢ МАЊНО ДОРАД?

Барои гирифтани иҷозати ИТ варзишгар бояд шакли дуруст пуркардашудаи дарҳости ИТ-ро ба ташкилоти мутобики пешниҳод кунад.

Дар дархости ИТ зикр карда мешавад:

Маълумот дар бораи варзишгар:

- ✓ ном ва насаб, чинс;
- ✓ маълумот барои тамос;
- ✓ намуди варзиш;
- ✓ сатхи касбии варзишгар (вобастагӣ ба федератсияи байналмилалий ё миллӣ);
- ✓ маълумот оиди он, ки оё Шумо варзишгари имкониятҳои ҷисмониашт маҳдуд ҳастед.

Маълумоти тиббӣ:

- ✓ ташхиси муфассал;
- ✓ асосноккунӣ барои истифодаи мавод ё усули манъшууда.

Чузъиёти тиббӣ:

- ✓ номгӯи бепатенти маводи манъшууда;
- ✓ воя;
- ✓ миқдор, тарз, давомнокии истеъмол;
- ✓ натиҷаҳои ташхиси лабораторӣ ва клиникӣ;
- ✓ аксҳовачадвалходигаре, ки ба дархостимазкуртааллукдоранд.

Ба дархост замима кардан зарур аст:

- ✓ эъломияи духтур, ки зарурати истифодаи мавод ё усули манъшууда, эътидоднокии маълумоти тиббиро тасдиқ мекунад, бо зикри ному насаб, таҳассуси тиббӣ, маълумоти тамосии духтур, бо имзои шахсии духтур;
- ✓ дархостҳои қаблӣ, агар мавҷуд бошанд;
- ✓ эъломияи варзишгар бо иҷозат барои баррасии маълумоти шахсии варзишгар аз ҷониби Комиссия оиди ИТ ва шахсони дигар масъул.

Варзишгар бояд тамоми нусхаҳои хуччатҳоро оиди Дархост барои ИТ нигоҳ дорад. Ҳамаи ҳароҷотҳо оиди додани Дархост ба ИТ ба зиммаи варзишгар гузошта мешаванд.

МҮҲЛАТИ ПЕШНИҲОДИ ДАРХОСТ БА ИТ:

Дархост ба ИТ дар мӯҳлати қўтоҳтарин ҳангоми пайдошавии зарурат дар истифодай маводҳо ё усулҳои манъшуда пешниҳод мешавад, аммо ТО истифодай онҳо. Дархост ба ИТ маводҳо ва усулҳои манъшуда, ки дар давраи мусобика манъ шудаанд, на дер аз 30 рӯз кабл аз оғози мусобика пешниҳод мешавад.

ҚАРОР ОИДИ ДАРХОСТИ ИТ:

- ✓ дар давоми 21 рӯз аз санаигирифтани дархост аз чониби Комиссия оиди ИТ қабул мешавад;
- ✓ ба варзишгар дар шакли хаттӣ хабар дода мешавад ва дар низоми ADAMS ба қайд гирифта мешавад;
- ✓ радкуни додани ИТ бояд асоснокуи сабабҳои радкуниро дошта бошад;

Варзишгар ҳуқуқ дорад аз болои қарори КИТ-ро ба макомоти аппелятсионии мутобиқ шикоят арз кунад.

АБЗД ҳуқуқ дорад ИТ аз нав баррасӣ намояд. Аппелятсия аз болои қарори АБЗД ба Суди арбитражии варзиший дар Лозанна пешниҳод мешавад.

Кӣ Иҷозати ИТ ба варзишгарон медиҳад?

Додани Иҷозати ИТ ба варзишгарони сатҳи миллӣ аз чониби Ташкилоти Миллии зидди додингӣ ё Ташкилоти минтақавии зидди додингӣ амалӣ мешавад. Дархост тибқи шакли тасдиқшуда пур карда шуда, аз чониби Комиссия оиди ИТ (КИТ) баррасӣ карда мешавад. Иҷозати ИТ танҳо дар давоми мӯҳлати дар он зикршуда, танҳо барои маводҳо ва усулҳои зикршуда бо миқдори қатъиян вояшуда эътибор дорад. Иҷозати ИТ метавонад то ба охир расидани мӯҳлати амал ҳангоми ичро накарданӣ талабот ё шартҳои аз чониби Ташкилоти Иҷозатро супорида бозхонд карда шавад.

Федератсияи Байнамилалӣ (ФБ) ба варзишгарони сатҳи байнамилалӣ (тибқи муайянкунии ФБ), варзишгарони ба Доираи бақайдигирии тесткунии ФБ дохилбуда ё ба варзишгароне, ки дар мусобиқаҳои байнамилалӣ иштирок мекунанд, Иҷозати ИТ-ро медиҳад. Дархост барои ИТ тибқи шакли дарҳости ФБ ё тавассути низоми ADAMS ба расмият дароварда мешавад.

Ташкилотчи мусобиқаи калони варзиший

Агар истифодай маводҳо ва усулҳои манъшуда дар рафти мусобиқаҳои калони варзиший (масалан Бозиҳои олимпӣ, чемпионатҳои ҷаҳон, Бозиҳои Осиё ва ғ.) зарурат дошта бошад, Иҷозати ИТ-ро Ташкилотчи мусобиқаи варзишии калон медиҳад.

ИТ РЕТРОАКТИВЙ

Дар ҳолатҳои истисной варзишгар метавонад ичозати ИТ-ро пас аз истифода шудани мавод ё усули манъшууда гирад. ИТ ретроактивй метавонад дар ҳолатҳои зерин дода шавад:

- ✓ ҳангоми расонидани кӯмаки фаврии тиббӣ ё бадшавии ногаҳонии вазъи саломатӣ; ё
- ✓ дар ҳолатҳои истисной, агар варзишгар барои пешниҳоди дарҳост, дар КИТ – барои баррасии дарҳоствақти кофӣ ё имконият мавҷуд набошад

Барои ба расмият даровардани Ичозати ретроактивй варзишгар бояд маҷмӯи пурраи хуҷҷатҳои тиббиеро дошта бошад, ки мутобиқати шартҳои додани ИТ-ро тасдиқ мекунад.

ДИҚҚАТ!

Варзишгар бояд нусхай Ичозати ИТ-ро барои гузаштани расмийёти назорати допингӣ пешниҳод намояд.

Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

При поддержке со стороны
**Фонда ЮНЕСКО для
искоренения допинга
в спорте**